

criatura»; «al ferit --- una gran gleva de sang li tapava el *trep* de la roba; que, en la part mullada, començava a encarronar-se»: NÖller (*Vilaniu*, 142 = ed. O. C., 123.9; O. C. VIII, 195.4f.). En el sentit de Labèrnia, és viu sobretot en català occidental, potsers des de Tortosa (Moreira, *Folklore Tortosí*), fins a l'alt Pallars («ha caigut i s'ha fet un *trep*» Farrera, 1933). G. de Treps, natural de Cervera, S. XIV, deixà un relat del seu romeratge a Alexandria i els «sants llocs» p. p. J. Pijoan, *AIEC* I, 374-384.

Trepador [S. XV, Alcover-Moll; Labèrnia 1840]. *Trepadura* [JRoig]: «les dones --- totes van / ab grans entulls, / pompes, ergulls, / vanes despeses, / faldes bé stesses, / ab forradures / e *trepadures*, / draps de gran preu / ---», *Spill*, 7636; «lo entorn del ribet, *lacinia*, *fimbria*; en la roba: *segmentum*» (DTo. 1647). De *tropa*: *trepella*, *trepellejar*. *Trepanal* 'esquinç' (Olot, DAG.) format amb la mateixa terminació que *trampanal* (TRAPA), i *campanal* = *campanar*.

De *trepat* 'perforat': *trepadell* (cf. *trepat* nom de cep, supra).

Trepadella [*trapadella*, Labèrnia 1840; *Butll. Di. Cat.* XVII, 44; XIX, 213], diminutiu de *trepat*, -ada, al·ludint alhora a les estries de les seves flors, a la coloraina alternativa de les flors i espigues, i a l'aspecte alegre com de noia vestida amb trepades vestidures. No és impertinent copiar la nota amb què un intel·ligent capellà rural acompanya «La *Trapadella*, cançó catalana dedicada als bons pagesos del poble de Les Piles [Alt Gàid]:

«*Trep*», anomenada en algunes comarques *pipirigall*, és una espècie d'aufals bord, planta farratjosa, lleguminosa, que sembrada a la tardor, trau de l'arrel brins d'uns tres palms de llarg, que estan vestits de fulles llargues, compostes d'altres petites ovalades: fa flors vermelles y en espiga, y 'l fruit està tot cubert d'espines; serveix per aliment del bestiar; se'n veu grans praderies pels volts de Sta. Coloma de Queralt, y en la hermosa plana de Vich; se dalla regularment al juny; y, quan està tota florida causa una impressió de alegria y hermosura molt delicada; les abelles apeiteixen moltíssims les seves flors» (Ramon Bergadà, Full parroquial de Constantí, juny 1923, VII, n. 160, p. 4).

L'assimilació *e-a:* > *a-a:* és normal en cat. occid. (i més comparant-hi la dissimilació enfront de la tònica i el timbre de la *r*). Formes oïdes localment: *trepadéla* Pacs (1954), Parr. de Ripoll (1953); *trepadella* Sapeira (1957); «Prat de la *Trapadéla*» Castellàs (1964); *trapadéla* Tor de Vall Ferrera (1932); *trepadéla* Oix (1983). *Trepadellar* (BDC XIX, 213).

Retrep i *destrepa* (JMarc, supra) semblen ser presents de verbs en *ress*, *des*.

Tribe m. *tribè* ross. i cat. or. pirinenc: «la tarèbre pout percer un trou dans un tronc» Formiguera de Capcir, pron. igual a Prats de Molló (1959-60), i pl. *tribès* a Busa (1935, i un *tribot* a Er): «al baixar troncs pels camins, a cada buscall es feia un forat, amb un *tribe*, i passant-hi una soga o cadena es junyia a la bèstia: per això és cosa molt coneguda en terra de

grans bosquíes com aquests pobles: al de les Esque roses de Prats, hi ha el *Coll del Tribe*, pel qual passa el camí de ròssec; *tribi* Tor de V. Ferrera; *triben* Tavascan i Esterri de Cardós; *tribit* Farrera i Aneu: «*tribit*: barra grande de carpintería utilizada para agujerear por su extremidad los árboles recién cortados en el bosque a fin de atar en dichos agujeros unas cadenas y ser arrastrados al lugar de la carga», Pol, *Vall d'Aneu*, 27.

La forma o nària sembla haver estat TRÍPANU, com ens ho deixa induir la documentació antiga: «somer una, cum ipso apario, troja una, oves 9, anos 5, dextrale I, *tribano* uno,² cubo uno» a. 964 (*Cart.* de Sant Cugat I, p. 62) (f° 347, n. 1016); «un *triba*, una axa, I tesores, I axoll», «un canistell de peschar, un *triba* trencat», invs. de Ribes a. 1380 (BABL VI, 470, 472); «item un *triba* gran que fa a 'doblar de punta», inv. Igualada a. 1564 (BDLC XVI, 104).

El fem. corresponent es deu aver d'accentuar *tribena*: «tres seltes síve scarpes, tres *tribenes*» a. 1375 (*InuLC*); «tota ferramenta de ferro o acer --- com és --- tenalles, gaolls o dalls bosquers, enderins o cavalls de foc, o fogons, *tribenes* e ballestes», Drassanes a. 1481, *Consolat* (ed. Moliné, p. 233). En el Conflent, amb l'avançament de l'accent típic del ross., *la tribèna* «la trivinnella» (*ZRPh.* XLV, 254).

D'altra banda d'aquí degué derivar-se el verb *tribanar* [Belv.]: «perquè 'ls forats de la creu *tribanada* / eren més lluny que lo cos atenyia», en Pere Martines, c. 1450 (BABL XVII, 210); *tribanà* 'fiblar una bóta' Tavascan (1934). De *tribanada*, amb metàtesi, *trabinada* a l'alta Ribag.: *una trabinada* «una 'stricallada de madera, toda desordenada», Cercuran; com que va ploure molt «arrastraron las aguas muchos troncos, y quizá cortó una *trabinada* de madera por allá» Benasc (1965).³

D'aquí llavors per via regressiva se'n degué extraure el substantiu més conegut *tribàna* [Belv.]: «instrument perforador, com un filaberquí però més petit» a tots els pobles de Cardós i V. Ferrera (1932-4); «barrina» a la Pobla de Segur (BCEC IX, 70), Ribag. (Navarro, *Congr. Ll. Cat.*, 231) i Sopeira (ib., 429); *tribaneta* «barrena» a Benasc (Ferraz, 104). *Tribinella* a Tor (1932). «Una exola e un escapel --- et una *terbanola*» [mala solució de la sigla?], Corbins, 1299 (BABL VI, 71). *Trabinell* 'filaberquí'; d'on, adj. 'entremaliat', un *tr.* '(nen) entremaliat': quan jo tenia 13 mesos la meua mare gironina escrivia al meu pare: «petons del Joanet, que es torna molt *travinell*: té una mania amb els bastons i n'agafa tants com pot» 1906. *Tribó* [«t. o barrina: terebra», DTo.].

S'hi pot relacionar en port. ant. *tribar*, usat junt amb *quebrantar* com a explicació del verb ll. *tero*, en el S. XIV (RPhiCal. VI, 95, § 2695), on tenim una formació paral·lela a la del nostre *trepap*. I d'altra banda un mot gascò, però aquest em sembla més aviat provinent del ll. TEREBRA (mitjançant un derivat com *TEREBELLUM). Aran. *traqèc* 'espècie de clau gros' (Canejan, 1925). Vall d'Aspa *trabètch* «foret» i *traberet* «petit foret» (Lespy); *trabètch*, *tarabèt*, *tarauèt* (amb